

..... Σ Η Μ Α
.....

Ο.- 'Ακοῦτε τὴ λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ σταθμοῦ μας;" Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι ",
πού γράφεται καὶ ἐπιμελεῖται ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας Στάθη Νύσταθιάδη.
Στὴ λύρα ὁ ἴδιος. Μουσικὴ ἐπιμέλεια 'Ηρακλῆ Κοκοζίδη.

..... τὸ σῆμα σβῆνει
.....

Σήμερα, ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, θά σᾶς μιλήσωμε γιὰ τὸ χωριό Καπί-κιοῦ τῆς
Κατσούνας. Τὸ χωριό αὐτό τὸ ἔτος 1720 ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴ Μονὴ Βαζελῶνος καὶ
υπάγεται στὴ Μητρόπολη Τραπεζοῦντος.

Τὸ Καπί-κιοῦ παλαιότερα ὀνομαζόταν Ζούζα. Πρόκειται γιὰ πρόχριστιανικὴ
ὀνομασία. Ἀλλὰ ἄς δοῦμε, ἀπὸ ποῦ προκύπτει αὐτό.

Στὸ Καπί-κιοῦ ὑπῆρχε μιὰ ἐκκλησία τοῦ 'Αγίου-Φωκᾶ. Ἡ στέγη τῆς ἦταν
χαλασμένη. Ὡστόσο, τὸ χρόνο μιὰ φορά, λειτουργοῦσε σ' αὐτὴν ἱερεὺς. Βλέπομε,
λοιπόν, ~~καὶ~~ τὸ ναὸ ἀπὸ εἰδωλολατρικὸ, νὰ μεταβάλεται σέ χριστιανικὸ.

Εἶπαμε, ~~καὶ~~, πῶς πρῶτα ἦταν εἰδωλολατρικός. Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξη:
Κάποιος καλόγηρος, ὀνόματι Καραπατάκης, ⁷ἐξορίζεται ἀπὸ τὸ "Ἅγιον" Ὅρος
στὸν Πόντο. Τοποθετεῖται διάκονος στὴ Μονὴ Σουμελά. Τὸ 1916 ἐπισκέπτεται
τὴν μισοερειπωμένη 'Εκκλησίαν, τοῦ 'Αγίου-Φωκᾶ, στὸ Καπί-κιοῦ. Κατορθώνει καὶ
διαβάζει πάνω σέ λίθινη πλάκα τὰ ἑξῆς: " Ὁ ἱερ^{ος} αὐτός βωμός ἀνηγέρθη
ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ζούζα ". Ὡς ἐπαληθεύεται ἡ Παράδοση, πού διέσωζε τὴν
παλιὰ ὀνομασία τοῦ Καπί-κιοῦ, Ζούζα.

Ἰδοὺ λοιπόν ἓνα λαμπρὸ παράδειγμα, πού μᾶς διδάσκει, ὅτι οἱ πληροφο-
ρίες, πού μᾶς δίνουν οἱ φορεῖς τῶν Παραδόσεων, εἶναι πολλές φορές ἀριστὰ
ἀξιόπιστες.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ
.....

'Ὡς τοποθεσία, ὡς κλῖμα τὸ Καπί-κιοῦ, ἦταν πολὺ εὐχάριστο. Ἐδῶ παραθέ-
ριζαν τὸ καλοκαῖρι πολλὲς οἰκογένειες ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα. Τὰ κρύα νερά
τοῦ τόπου, τὸ ἄφθονο πράσινο, ἡ ὁμορφὴ φύσῃ, τραβοῦσαν τὸν ἐπισκέπτη, αἶχμα-
λώτιζαν τὴν ψυχὴ του, τὸν ἔκαναν αἰώνιο σιλάβο στὴν ὁμορφιά τοῦ ^{πυριθρίου} ~~πυριθρίου~~
οἱ μελωδικοὶ ἤχοι τῆς λύρας, τὸ γλυκὸ παραπονετικὸ τραγοῦδι ἔδιναν στὴν
ψυχὴ του βαθειὰ συγκίνησιν καὶ φτερά στὴ φαντασία.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ
.....

Ὁ Νικόλαος Βασιλειάδης, μὲντὰ σέ πολλά ἄλλα, μᾶς ἀφηγεῖται καί τήν ἐξῆς πρόληψη τῶν Ματσουκαίων, γιά τήν Κορώνα, τόν κόρακα δηλαδή. "Ὅταν ὁ κόρακας πετάῃ κρίζοντας ἀριά-ἀριά " κράαα-κράααα " καί κτυπάει τά φτερά του, αὐτό εἶναι καλό σημάδι. Οἱ Ματσουκιώτισσες γυναῖκες, πού τίς παίδευε συνήθως ὁ καὶμός τῆς ξενιτειᾶς, ἔλεγαν χαρακτηριστικά: " Καλόν νά ἔν, κορώνα, καλόν ". " Ἄν πάλι ἡ κορώνα, δέν κτυποῦσε τά φτερά της, παρά ἔκανε -κρού-κρού, αὐτό ἦταν σημάδι κακῆς εἰδήσεως. Τότε τῆς ἔλεγαν: " Κορώνα δᾶξον τό ποδάρι σ', δᾶξον τό ποδάρι σ' ". Καί ἄν πράγματι ἡ κορώνα δάγωνε τό ποδάρι της, τότε τό κακό ἀπεφεύγετο.

" Ἄν ὅμως ἡ πρόληψη αὕτῃ δέν εἶναι διαδεδομένη σ' ὅλο τόν Πόντο, τό ἀκόλουθο δίστιχο εἶναι γνωστό σ' ὅλους τούς Ποντίους, ἀκόμη καί στήν περιοχή Κάρς.

Ἡ κορώνα κρά-κρά, ἡ σεβτά μ' πολλά μακρά,
ἔλα σεβτά μ' χαμελά, τό καρδόπο μ' νά γελά.

Μέ τήν εὐκαιρία, πού θύμισα στόν συνομιλητή μου τόν στίχο αὐτό, τοῦ ζήτησα καί τό σκοπό τοῦ τραγουδιοῦ. Μοῦ εἶπε, πώς ὁ σκοπός αὐτός στό χωριό Καπί-κιοῦ ἦταν ἄγνωστος. Ἀλλά αὐτό δέν ἔχει σημασία, πρόσθεσε ὁ συνομιλητής μου. Τοῦ εἶπα, πώς εἶναι γνωστός σέ ἄλλες περιοχές, καί στό Κάρς ἀκόμη. Καί ἡ ἀπάντησή του ὀρθότατη ἦταν: Καί οἱ Καρσιῶτες ἀπό τά δικά μας τά μέρη προέρχονται.

Ἐπιτρέψτε μας ^{νά παρέμβω} τό τραγοῦδι τῆς κορώνας ἢ τό " κανάρ' γιά ἀμάν ", ὅπως εἶναι περισσότερο γνωστό.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ὁ συνομιλητής μου, Νικόλαος Βασιλειάδης, κάποτε, ἀπό περιέργεια, θέλησε νά ἐρευνήσῃ τό μῦθο τῆς κορώνας. Καί τόν κατατόπισε μιά Τούρκισσα κρυπτο-χριστιανή στό Καπί-κιοῦ. Τήν λέγανε Ἐμινάβα Σοφία. Καί τό ὄνομά της ἀνταποκρινόταν πέρα γιά πέρα στή σοφία, πού εἶχε. Ἡ σοφή λοιπόν γριούλα τοῦ εἶπε: " Ὅταν ἡ κιβωτός τοῦ Νῶε ἄραξε στό Ἀραράτ καί ἔστειλε ὁ Νῶε τόν κόρακα, τήν κορώνα, νά ἐρευνήσῃ τή γῆ καί νά του φέρῃ πληροφορίες, τό πουλί αὐτό βρῆκε πτώματα, τήν τροφή του. " Ἐπεσε λαίμαργα πάνω σ' αὐτά καί δέν νοιαζόταν καθόλου, νά ξαναγυρίσῃ στήν κιβωτό. Λιποτάκτισε λοιπόν ἀπό τήν

ιερή αποστολή, πού τοῦ ἀνατέθηκε. Τότε ὁ Νῶε ἀναγκάστηκε, νά στείλῃ τό εὐλογημένο περιστέρι, πού ἐξεπλήρωσε τήν ἀποστολή του πέρα γιά πέρα. Ἀλλά ὁ Θεός δέν μποροῦσε, νά μή τιμωρήσῃ τήν καταραμένη κορώνα. Τήν καταράστηκε, λοιπόν, νά γίνῃ ὁ αἰώνιος ταχυδρόμος καί τῶν καλῶν καί τῶν κακῶν εἰδησεων ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους.

Ὁμολογοῦμε, πῶς ἡ πληροφορία αὐτή, μᾶς κατέπληξε. Θαυμάσαμε τή μνήμη τοῦ Λαοῦ, τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο διαιωνίζει τήν Παράδοση.

Πρέπει νά προσθέσωμε, ὅτι ὁ προθυμότατος πληροφορητής μας δέν μποροῦσε, νά κρύψῃ τή συγκίνησή του, ὅταν μᾶς μιλοῦσε γιά τήν ἰδιαίτερή του Πατρίδα, τό Καπί-κιοῦ, τήν παλιά Ζούζα. Καί ἐμεῖς, χωρίς νά τό θέλωμε, συμμετείχαμε σ' αὐτή τή συγκίνηση.

..... Α Υ Ρ Α -ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἐδῶ κλείνει ἡ ἐμπομπή μας. Θά συνεχίσωμε τήν ἄλλη Τρίτη, αὐτή τήν ὥρα.

..... Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τή λαογραφική ἐμπομπή τοῦ σταθμοῦ μας: " Ποντιακοί ἀντίλαλοι ". Τήν ἐμπομπή αὐτή γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ συνεργάτης μας Στάθης Εὐσταθιάδης. Στή λύρα ὁ ἴδιος. Μουσική ἐπιμέλεια Ἡρακλῆ Κοκοζίδη.

..... τό σῆμα σβήνει